

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 63/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **SLOVGRAM, nezávislá spoločnosť výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovo-obrazových záznamov, Bratislava**, Jakubovo námestie 14, Bratislava, IČO 17 310 598, zastúpeného LEGAL CARTEL s. r. o., Na Hrebienku 5433/40, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 11Ca/17/2021-92 z 29. júla 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 11Ca/17/2021-92 z 29. júla 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 11Ca/17/2021-92 z 29. júla 2021 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu,

ktorým bola odmietnutá jeho sťažnosť proti rozhodnutiu o výške náhrady trov konania v platobnom rozkaze. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľ na základe všeobecného plnomocenstva z novembra 2019 splnomocnil obchodnú spoločnosť, ktorá je oprávnená poskytovať právne služby, keďže jej jediným spoločníkom je advokát, na súdne vymáhanie pohľadávok. Takto splnomocnená obchodná spoločnosť splnomocnila svoju advokátsku koncipientku na konania v jej mene, resp. v mene advokáta, ktorý je jej jediným spoločníkom, a to v elektronických podaniach.

3. Sťažovateľ, zastúpený obchodnou spoločnosťou, za ktorú podanie elektronicky podpísala advokátska koncipientka, podal návrh na vydanie platobného rozkazu. Bez toho, aby sa zaoberal predloženými plnomocenstvami, okresný súd v upomínacom konaní vydal 24. januára 2020 platobný rozkaz, ktorý však nebol doručený žalovanej. Preto na výzvu okresného súdu opäť podaním podpísaným advokátskou koncipientkou žalobca navrhol pokračovanie v konaní. Na to okresný súd 4. februára 2021 sťažovateľa upovedomil o tom, že konanie bude pokračovať na okresnom súde.

4. Okresný súd 5. mája 2021 vyzval sťažovateľa, aby mu predložil plnomocenstvo (poverenie) tak, aby bolo z neho zrejmé, na aký úkon je v rámci substitučného splnomocnenia splnomocnená advokátska koncipientka. Žalobca na to reagoval tak, že podaním opäť podpísaným advokátskou koncipientkou okresnému súdu predložil dve plnomocenstvá, pričom prvé bolo datované 25. januára 2021 a z neho vyplýva výslovné splnomocnenie advokáta advokátskej koncipientke na elektronické podanie súhlasu sťažovateľa s pokračovaním konania po nedoručení platobného rozkazu a druhé bolo datované 7. mája 2021 a z neho vyplýva splnomocnenie advokáta advokátskej koncipientke na elektronické podanie odpovede na výzvu okresného súdu.

5. Na to okresný súd platobným rozkazom vyššieho súdneho úradníka z 27. mája 2021 zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľovi uplatnených 92 eur s príslušenstvom a nahradiť zaplatený súdny poplatok 16,50 eur a trovy právneho zastúpenia 63,66 eur, hoci sťažovateľ si ich vyčíslil na 256,35 eur. Tento druhý platobný rozkaz sa podarilo doručiť žalovanej. Žalobca na to reagoval podaním podpísaným advokátskou koncipientkou advokáta, v prílohe ktorého bola sťažnosť proti výroku platobného rozkazu o náhrade trov konania, ktorá bola podpísaná advokátom sťažovateľa, a plnomocenstvo advokáta advokátskej koncipientke na konanie v elektronických podaniach v mene obchodnej spoločnosti, resp. v mene advokáta. Touto sťažnosťou sťažovateľ žiadal zmeniť výrok o náhrade trov konania tak, že mu bude priznaná náhrada trov právneho zastúpenia 256,35 eur.

6. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením okresný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako podanú neoprávnenou osobou, keď podľa čl. 4 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) dospel k analogickému použitiu § 386 písm. a) CSP, keďže zákon neupravuje postup súdu pri podaní sťažnosti neoprávnenou osobou, a preto treba použiť ustanovenia o odvolaní, ktoré sú obsahom a účelom najbližšie. To, že je sťažnosť podaná neoprávnenou osobou, okresný súd vyvodil z § 16 ods. 1 a 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona

č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“), podľa ktorých sa advokát v rámci svojho poverenia môže dať zastúpiť iným advokátom, a § 65 ods. 2 zákona o advokácii, podľa ktorého advokát je oprávnený odborných a iných zamestnancov poveriť vykonaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ktoré robia samostatne; odborný zamestnanec nie je oprávnený zastupovať klienta pred súdom, prokuratúrou alebo orgánom verejnej správy. Podľa okresného súdu z týchto ustanovení vyplýva, že nie je možné, aby sa advokát nechal zastúpiť advokátskym koncipientom na celé konanie. Pri substitučnom zastúpení musí byť zrejmé, na aký úkon je advokátsky koncipient splnomocnený. Keďže z plnomocenstva nevyplývalo, že advokátska koncipientka bola splnomocnená na podanie sťažnosti proti konkrétnemu platobnému rozkazu, sťažnosť proti platobnému rozkazu bola podaná neoprávnenou osobou.

III.

7. Podľa sťažovateľa neboli dané dôvody na odmietnutie sťažnosti proti nesprávnemu rozhodnutiu o výške náhrady trov konania, a preto mu bola namietaným rozhodnutím odňatá možnosť konať pred súdom. Nedostatok preukázania plnomocenstva je odstrániteľnou podmienkou konania a okresný súd mal pred tým, ako sťažnosť odmietol, vyzvať sťažovateľa na odstránenie väd podania predložením plnomocenstva, z ktorého by bolo zrejmé, na aký úkon v rámci substitučného zastúpenia bola advokátska koncipientka splnomocnená.

8. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že zo sťažovateľom predloženého plnomocenstva nevyplývalo, že advokátska koncipientka bola splnomocnená na podanie sťažnosti proti výroku o trovách konania, keďže plnomocenstvo ju splnomocňovalo na konania v elektronických podaniach. Podľa okresného súdu pri substitučnom zastúpení musí byť zrejmé, na aký úkon je advokátsky koncipient splnomocnený, pretože v zmysle zákona o advokácii nie je možné, aby sa advokát nechal zastúpiť advokátskym koncipientom na celé konanie. Okresný súd ďalej uviedol, že s poukazom na čl. 4 CSP analogicky použil § 386 písm. a) CSP, pretože CSP neupravuje rozhodnutie súdu v prípade podania sťažnosti neoprávnenou osobou. Dôvodom nevyzvania žalobcu na odstránenie väd plnomocenstva bolo to, že podľa § 246 CSP sa ustanovenia o odstraňovaní väd podania nepoužijú. V tejto súvislosti okresný súd poukázal na to, že sťažnosť nie je klasickým opravným prostriedkom, ale prostriedkom procesnej obrany, a žalobca bol na odstránenie väd spojených s plnomocenstvom vyzvaný pred vydaním platobného rozkazu. Napriek tomu sťažnosť znova podal prostredníctvom advokátskeho koncipienta na základe plnomocenstva, z ktorého nevyplývalo, že bol splnomocnený na podanie sťažnosti. Z toho okresný súd vyvodil, že jeho postup bol v súlade so zákonom a sťažovateľovi nebola odňatá možnosť konať pred súdom.

IV.

9. Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou

garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01). Medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

10. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo na to, aby sa rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05). Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

11. Podstata namietaného rozhodnutia vychádza z analogickej aplikácie ustanovení CSP o tom, že je dôvod na odmietnutie podaní, ktoré neurobila oprávnená osoba. Túto konštrukciu CSP vytvára pri odpore, odvolaní, žalobe o obnovu konania a aj dovolaní. Nie je žiaden dôvod spochybňovať záver okresného súdu o tom, že obdobnú normu treba použiť aj na sťažnosť, ktorá sa svojím charakterom nepochybne blíži zmyslu opravnému prostriedku ako procesne kvalifikovanej reakcie na subjektívne vnímané nesprávne rozhodnutie súdu. Aj pri sťažnosti je dôvod na to, aby všeobecný skúmal, či sú dané procesné predpoklady, aby o sťažnosti vôbec mohol rozhodnúť. Tieto predpoklady sú v konečnom dôsledku aj vyjadrené v právnej úprave sťažnosti, keď CSP stanovuje, že (i) sťažnosť možno podať len proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, ktoré treba doručiť, (ii) nemožno podať sťažnosť len proti dôvodom uznesenia, (iii) sťažnosť môže podať len ten, v koho neprospech bolo uznesenie vydané, (iv) sťažnosť sa podáva v lehote 15 dní a (v) sťažnosť má predpísané náležitosti. Z týchto ustanovení možno vyvodíť aj to, že sťažnosť môže podať len určitá osoba, konkrétne ten, v koho neprospech bolo uznesenie vydané (§ 240 CSP), a teda iná osoba je osobou neoprávnenou, a preto jej sťažnosť treba odmietnuť.

12. Sťažnosť proti výroku platobného rozkazu o výške náhrady trov konania bola podpísaná advokátom sťažovateľa, a to na listine, ktorá bola v kópii priložená k elektronickej správe, ktorú podpísala koncipientka tohto advokáta. Už tento rozpor vedie k prirodzenej a namietaným uznesením vôbec neriešenej otázke, kto je neoprávnenou osobou, ktorá podala sťažnosť. V konaní bolo nepochybné, koho sťažovateľ splnomocnil na zastupovanie. Okresný súd preto nemohol mať

pochybnosti o tom, že zástupcom sťažovateľa bola obchodná spoločnosť oprávnená na poskytovanie právnych služieb, a to z toho dôvodu, že súdu bolo predložené a súdom aj akceptované plnomocenstvo sťažovateľa tejto obchodnej spoločnosti. Takéto písomné plnomocenstvo je kvalifikovaným podkladom na konštatovanie splnenia procesnej skutočnosti spočívajúcej v zastúpení tak, ako to stanovuje § 92 ods. 1 CSP, podľa ktorého splnomocnenie na zastupovanie v civilnom spore musí byť písomné.

13. Pochybnosti o tom, či za sťažovateľa konala oprávnená osoba, však vznikli len v tej súvislosti, že za sťažovateľa, nepochybne konajúcu obchodnú spoločnosť, elektronicky podpísala správu jej advokátska koncipientka a k tejto správe bolo priložené podanie podpísané advokátom. Treba uviesť, že zákon o advokácii žiadne formálne podmienky preukázania zastúpenia advokátskym koncipientom nestanovuje. Podľa § 16 zákona o advokácii sa advokát v rámci svojho poverenia môže pri jednotlivých úkonoch dať zastúpiť svojim advokátskym koncipientom. Tento neformálny prístup je celkom prirodzený, keďže v rámci pracovnoprávnych vzťahov advokáta a advokátskeho koncipienta nemožno rozumne očakávať také konanie koncipienta, ktoré by na strane jednej bolo v rozpore so záujmom klienta a na strane druhej v rozpore s pracovným pokynom advokáta.

14. Okresný súd pri posudzovaní toho, či sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou, vychádzal z celkom nepravdepodobných fabulácií o tom, že podanie, ktorým bola vyjadrená procesne kvalifikovaná nespokojnosť s jeho rozhodnutím, bolo akýmsi svojvoľným konaním advokátskej koncipientky, ktorá sa v rámci svojho pracovného času neoprávnene rozhodla okresnému súdu zaslať sťažnosť proti rozhodnutiu o výške náhrady trov konania. Táto úvaha okresného súdu nemala žiaden racionálny základ, ktorý by odôvodňoval to, že šlo o podanie neoprávnenej osoby. Skôr šlo o vyjadrenie predstavy okresného súdu, že každé jemu adresované elektronické podanie môže elektronicky podpísať len advokát. Je zrejmé, že splnomocnením na elektronické podpisovanie podaní koncipientkou advokát sťažovateľa zrejme smeroval k tomu, aby sporil svoj čas strávený touto nie práve k užívateľovi priateľsky nastavenou činnosťou. Preto je záver okresného súdu o tom, že sťažnosť bola podaná neoprávnenou osobou, výsledkom takej aplikácie ustanovenia procesného predpisu a predpisu, ktorý smeruje k ochrane záujmov advokátom zastúpených strán, ktorá nielen nemá jasný normatívny základ, ale je poznamenaná aj takým výkladom týchto noriem, ktorý nesmeruje k naplneniu ich účelu. Preto ide o zjavne nedôvodnú a formalistickú právnu úvahu pri výklade procesných predpisov, ktorej následkom je porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, aby bolo možné rozhodnúť o jeho sťažnosti.

15. Z tohto dôvodu bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 prvej vety ústavy vyhovené s tým, že bolo vyslovené porušenie základných práv sťažovateľa a rozhodnutie okresného súdu bolo zrušené. Zároveň bolo podľa čl. 127 ods. 1 tretej vety ústavy rozhodnuté tak, že vec – rozhodnutie o sťažnosti sťažovateľa, sa okresnému súdu vracia na ďalšie konanie, v ktorom okresný súd rozhodne o sťažnosti sťažovateľa a tak sa zákonom predpokladaným spôsobom vysporiada s jeho nespokojnosťou s rozhodnutím o výške náhrady trov konania.

V.

16. Zistené porušenie základných práv odôvodňuje to, aby okresný súd sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 460,90 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľ má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,08 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 76,82 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu